Siivola Heli

22.10.2024

Yleisten asioiden neuvosto 15.10.2024; Neuvostoraportti

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 15.10.2024

Neuvosto jatkoi 17.–18.10. kokoontuvan Eurooppa-neuvoston valmisteluja keskustelemalla Eurooppa-neuvoston päätelmäluonnoksesta, jossa käsitellään etenkin Ukrainaa, Lähi-itää, sääntöpohjaista kansainvälistä järjestystä, kilpailukykyä, muuttoliikettä, Moldovaa ja Georgiaa. Ukrainan tukemista pidettiin keskeisenä prioriteettina. Lähi-idän heikkenevä tilanne tulee puhuttamaan. Muuttoliikkeestä tullaan käymään perusteellinen keskustelu.

Neuvosto hyväksyi julistuksen juutalaisen elämäntavan vaalimisesta ja antisemitismin torjunnasta. Ministerit keskustelivat aiheesta EU:n perusoikeusviraston johtajan Sirpa Raution kanssa. Keskustelussa tuotiin esiin huolta antisemitismin hälyttävästä lisääntymisestä Euroopassa erityisesti viimeisen vuoden aikana.

Komissio antoi tilannekatsauksen käynnissä olevista EU–Sveitsi-neuvotteluista. Tavoitteena on edelleen saada neuvottelut päätökseen ennen tämän vuoden loppua. Vaikeimpia aiheita ovat henkilöiden vapaa liikkuvuus sekä Sveitsin kontribuutio koheesiotukiin ja liittyminen unionin ohjelmiin. Keskustelussa korostettiin tarvetta suojata EU:n etua ja saattaa neuvottelut onnistuneesti päätökseen yhtenä ja tasapainoisena sopimuspakettina.

Muut asiat -asiakohdassa olivat lyhyesti esillä Georgian tilanne, EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan suhteet sekä Euroopan parlamentin vaalien jälkiseuranta.

Suomea edusti kokouksessa eurooppaministeri Joakim Strand.

A-kohtien hyväksyminen

A-kohdat hyväksyttiin asiakirjan 14294/24 mukaisesti.

17.–18. lokakuuta 2024 kokoontuvan Eurooppa-neuvoston valmistelu: päätelmät

Puheenjohtaja (Unkarin eurooppaministeri János Bóka) esitteli lyhyesti Eurooppa-neuvoston päätelmäluonnoksen. jonka aiheita ovat Ukraina, Lähi-itä, sääntöpohjainen kansainvälinen järjestys, kilpailukyky, muuttoliike, Moldovaa ja Georgia.

Komissio (varapuheenjohtaja Šefčovič) totesi, että Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on kestänyt kohta 1000 päivää. Keskeistä on Ukraina-tuen vahvistaminen kaikilla raiteilla, ml. G7-lainamekanismi. Venäjä pyrkii vaikuttamaan myös Moldovaan. Komissio on antanut esityksen Moldovan uudesta uudistus- ja kasvuvälineestä. Ulkoministerit kävivät edellisenä päivänä kattavan keskustelun Lähi-idästä. Muuttoliikkeen hallinnasta on jaettu komission puheenjohtajan kirje.

Käydyssä keskustelussa korostettiin tarvetta jatkaa vahvaa tukea Ukrainalle. Neuvoston yhteisymmärrystä Ukrainalle osana G7-sitoumusta myönnettävästä rahoitusapupaketista kiiteltiin. Tarvetta tehostaa sotilaallista tukea Ukrainalle korostettiin, ml. eteneminen Euroopan rauhanrahaston (EPF) alaisissa tukitoimissa ja tuki Ukrainan puolustusteollisuudelle. Esille nostettiin myös muun muassa lisäpakotteiden ja tuontitullien asettaminen sekä pakotteiden toimeenpanon tehostaminen.

Lähi-idän osalta painotettiin vahvaa viestiä alueellisen de-eskalaation tarpeesta. Haettava poliittista ratkaisua. Esille tuotiin huolta Gazan katastrofaalisesta humanitaarisesta tilanteesta ja UNWRAn toimintamahdollisuuksista. Moni viittasi ulkoministerien edellisen päivän keskusteluun ja korkean edustajan EU:n puolesta antamaan julkilausumaan UNIFILia vastaan tehdyistä hyökkäyksistä.

Sääntöpohjaista kansainvälistä järjestystä koskevaa osiota pidettiin tervetulleena.

Kilpailukyvyn osalta oltiin laajalti tyytyväisiä kompaktiin tekstiin. Keskustelua aiheesta jatketaan Eurooppa-neuvoston epävirallisessa kokouksessa Budapestissa.

Perusteellista muuttoliikekeskustelua pidettiin tärkeänä. Puheenvuoroissa painotettiin muuttoliikepaktin toimeenpanoa, työn tehostamista ulkoisessa toiminnassa ja ulkorajojen valvonnan vahvistamisessa, kumppanuuksia lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa, tehokkaampaa palautuspolitiikkaa sekä muuttoliikkeen välineellistämisen torjumista.

Selkeitä viestejä Moldovan ja Georgian tilanteesta pidettiin tärkeänä.

Suomi korosti, että Ukrainan tukemisen on pysyttävä asialistan kärjessä. On hyvä, että makrotaloudellisesta rahoitusavusta Ukrainalle päästiin nopeasti sopuun. On edettävä myös pakotteiden uusimisvälin pidentämisessä, EPF:n alaisissa tukitoimissa ja Ukrainan energiasektorin tukemisessa ennen talvea. EU:n poliittisen viestin tuen jatkamisesta Ukrainalle on oltava selvä ja yhtenäinen. Tämä pätee myös tilapäiseen suojeluun. Sanktioita on vahvistettava, ja niiden toimeenpanoa tehostettava. On tehtävä enemmän Venäjän varjolaivaston toiminnan estämiseksi. Lähi-idässä on keskeistä Israelin ja Hizbollahin välisen tilanteen de-eskalaatio, tulitauko Gazassa, kaikkien panttivankien vapauttaminen ja humanitaariseen katastrofiin vastaaminen. EU:n on tuettava johdonmukaisesti kansainvälistä oikeutta ja sitä ylläpitäviä instituutioita. EU:n kilpailukyvyn vahvistamisessa keskiössä ovat hyvin toimivat sisämarkkinat ja pääomamarkkinat sekä panostaminen huipputason tutkimukseen ja innovaatioon. Yksityisiä investointeja on pystyttävä mobilisoimaan paremmin. EU:n on pysyttävä avoimena kaupalle ja investoinneille. Kilpailukyvyn ja hiilestä irtautumisen on kuljettava käsi kädessä. On selvää, että tarvitaan tehokkaita EU-tason työkaluja muuttoliikkeen välineellistämisen torjumiseksi.

Puheenjohtaja totesi uuden päätelmäversion tulevan jakoon vielä ennen Eurooppa-neuvostoa.

Julistus juutalaisen elämäntavan vaalimisesta ja antisemitismin torjumisesta

Neuvosto hyväksyi julistuksen juutalaisen elämäntavan vaalimisesta ja antisemitismin torjunnasta (13773/24). Julistuksessa korostetaan tarvetta torjua antisemitismiä sen kaikissa muodoissa ja vaalia juutalaista elämäntapaa muun muassa koulutuksen ja kulttuurin avulla. EU:n painotetaan vastustavan yksiselitteisesti kaikkia antisemitismin, rasismin, vihan ja syrjinnän muotoja.

Ministerit keskustelivat aiheesta EU:n perusoikeusviraston (FRA) johtajan Sirpa Rautionkanssa. Puheenjohtaja painotti FRA:n avainroolia antisemitismin torjunnassa, erityisesti tiedon keräämisessä. Antisemitismiä voidaan torjua muun muassa lisäämällä tietoisuutta juutalaisesta elämäntavasta, ja tämä näkyy myös juuri hyväksytyssä julistuksessa. On tärkeää torjua kaikkia antisemitismin muotoja. Antisemitismi leviää erityisesti verkon välityksellä. Koulutuksella on keskeinen rooli sen torjumisessa. On tärkeää, että taataan juutalaisyhteisöjen turvallisuus, mutta samalla myös heidän aktiivinen mahdollisuutensa vaalia omaa kulttuuriaan.

Komissio (varapuheenjohtaja Jourová) piti julistusta tärkeänä. Antisemitistiset välikohtaukset ovat lisääntyneet hälyttävästi. Komission puheenjohtaja von der Leyen on korostanut, että antisemitismillä ei ole mitään sijaa Euroopassa ja kehottanut taistelemaan antisemitismiä vastaan sen kaikissa muodoissa. Komissio ja puheenjohtajavaltio järjestivät syyskuussa Budapestissa kokouksen, johon osallistui juutalaisyhteisöjen edustajia koko Euroopasta. He kantoivat huolta erityisesti juutalaisten turvallisuudesta. Jourová korosti tarvetta varmistaa syytetoimet näissä teoissa. Komissio viittasi 14.10.2024 julkaisemaansa ensimmäiseen raporttiin antisemitismin torjuntaa ja juutalaisen elämäntavan vaalimista koskevan EU-strategian (2021–2030) edistymisestä. Jäsenvaltioiden tulisi edelleen tehostaa toimiaan.

Antisemitismi on uhka demokratialle ja turvallisuudelle Euroopassa, ja komissio on valmis käyttämään kaikkia keinoja sen torjumiseksi. Koulutus, holokaustin muistaminen ja kunnioitus ovat antisemitismin torjunnassa keskeisiä. Komissio viittasi myös joulukuussa 2023 yhdessä korkean edustajan kanssa antamaansa tiedonantoon ”Ei sijaa vihalle – Eurooppa yhdessä vihaa vastaan”. Tiedonannolla pyritään tehostamaan EU:n toimia vihapuheen ja vihatekojen torjumiseksi niiden kaikissa muodoissa.

Perusoikeusviraston johtaja Sirpa Rautio totesi, että FRA:n tutkimusten mukaan 96 % juutalaisista EU:ssa oli kokenut antisemitismiä jo ennen Hamasin hyökkäystä ja siitä seurannutta sotaa. Juutalaiset pelkäävät turvallisuutensa puolesta. He eivät uskalla elää avoimesti juutalaista elämäntapaa tai osallistua yhteiskunnallisesti. Tutkimukset osoittavat, että antisemitismi on arkipäivää kaikille juutalaisille Euroopassa. Erityisen ongelmallista on verkossa esiintyvä antisemitismi, joka leviää helposti. Digipalveluasetus (DSA) joutuu tässä kontekstissa suureen testiin, ja tänään hyväksytty julistus on tärkeä askel. FRA:lla on erityisesti kolme suositusta antisemitismin torjumiseksi: 1) tehokas monitorointi ja toimintasuunnitelmien rahoitus, 2) erityiset lähettiläät tai koordinaattorit (ml. riittävät resurssit) ja 3) juutalaisyhteisöjen tarpeiden suojeleminen, ml. turvallisuus. FRA on valmis tukemaan EU-toimia tässä kontekstissa sekä asiantuntemuksensa että keräämänsä tiedon turvin.

Aiheesta käytiin lähes täysi pöytäkierros. Ministerit antoivat täyden tukensa julistukselle ja olivat yhtä mieltä siitä, että antisemitismiä sen kaikissa muodoissa pitää torjua kaikin keinoin. Monet olivat hyvin huolissaan ilmiön kasvusta erityisesti Hamasin vuosi sitten tekemän hyökkäyksen ja siitä seuranneen sodan seurauksena. Monet kiittelivät komission ja FRA:n työtä antisemitismin torjumisessa. Antisemitismi ei ole uhka vain juutalaisyhteisöille, vaan myös demokratialle ja ihmisoikeuksille. Esille tuotiin huolta juutalaisyhteisöjen turvallisuudesta. Proaktiivista juutalaisen elämäntavan ja juutalaisyhteisöjen suojaamista pidettiin keskeisenä. Tarvetta tehdä enemmän antisemitismin torjumiseksi sekä kansallisesti että EU-tasolla korostettiin. Jotkut ministerit kertoivat valmisteilla olevista toimista kansallisella tasolla. Esille nostettiin myös muun muassa kansalaisjärjestöjen ja koulutuksen rooli sekä DSA:n merkitys verkossa esiintyvän vihan torjumisessa. Tarvetta vaihtaa hyviä käytänteitä painotettiin. Antisemitismin ohella tulee torjua myös muita rasismin muotoja.

Suomi kiitti puheenjohtajavaltiota tärkeän julistuksen valmistelusta ja EU:n perusoikeusvirastoa sen työstä antisemitismiä koskevien tietojen keräämisessä ja jäsenvaltioiden tukemisessa antisemitismin torjunnassa. Käynnissä olevat konfliktit Euroopassa ja sen lähialueilla ovat ruokkineet epävakautta ja radikalisaatiota. Myös Suomessa antisemitismi on lisääntynyt. Euroopan on oltava turvallinen paikka kaikille. Yhdenvertaisuus, syrjimättömyys ja rasismin poistaminen vaativat toimia tänään ja huomenna. On tehtävä selväksi, että EU:ssa ei ole sijaa antisemitismille, vihapuheelle tai muslimivihalle. Digitalisaation aikana viha leviää nopeasti rajojen yli. Siksi tarvitaan yhteisiä toimia kaikkien vihan muotojen torjumiseksi.

Varapuheenjohtaja Jourová kiitti ministereitä keskustelusta. Julistus on yksi osoitus siitä, että olemme yhdessä päättäneet estää pahuuden leviämistä. FRA:n luvut ovat hälyttäviä. Juutalaisyhteisöjen suurin pelko on turvallisuus. Sen takaaminen on yhteinen velvollisuus. DSA:lla on keskeinen rooli verkkovihan torjumisessa, mutta fyysinen turvallisuus on jäsenvaltioiden käsissä.

FRA:n johtaja Rautio kiitti saamastaan tuesta ja vakuutti antisemitismin torjunnan sekä verkossa että sen ulkopuolella pysyvän FRA:n prioriteettina. Tiedonkeruu jäsenvaltioiden toimien tukemiseksi jatkuu.

EU:n ja Sveitsin suhteet

Komissio (varapuheenjohtaja Šefčovič) tiedotti edistymisestä neuvotteluissa, joita käydään EU:n ja Sveitsin tulevien suhteiden pohjan muodostavasta laajasta toimenpidepaketista. Neuvotteluja on käyty intensiivisesti. Vaikeimmat aiheet liittyvät henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen (ml. Sveitsin vaatima yksipuolinen turvamekanismi) sekä Sveitsin taloudelliseen panokseen koheesion osalta ja osallistumiseen EU-ohjelmiin. Yhteisenä tavoitteena on edelleen saattaa neuvottelut päätökseen vuoden loppuun mennessä. Tarvitaan kuitenkin yhtenäinen ja tasapainoinen ratkaisukokonaisuus. Komissio jatkaa neuvotteluja neuvoston antaman mandaatin puitteissa.

Käytetyissä puheenvuoroissa korostettiin tarvetta pitää yllä myönteistä kehitystä neuvottelujen saattamiseksi päätökseen vuoden 2024 loppuun mennessä. Tämä edellyttää kuitenkin samanaikaista edistymistä kaikissa sopimuksissa, ml. henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskeva sopimus ja Sveitsin rahoitusosuus koheesion osalta. EU:n etu on huomioitava. Esille nostettiin myös Sveitsin osallistuminen EU-

ohjelmiin, ml. Horisontti Eurooppa. Komissiota toivottiin jatkavan ponnisteluja, jotta kokonaistasapaino säilyisi ja neuvottelut saataisiin onnistuneesti päätökseen yhtenä ja tasapainoisena sopimuspakettina.

Eurooppalainen ohjausjakso 2024: yhdennetyt maakohtaiset suositukset

Osana vuoden 2024 eurooppalaista ohjausjaksoa neuvosto hyväksyi yhdennetyt maakohtaiset suositukset ja päätti toimittaa ne Eurooppa-neuvoston vahvistettaviksi. Eurooppa-neuvoston hyväksyttyä suositukset neuvosto voi hyväksyä ne virallisesti.

Muut asiat

Muut asiat -asiakohdassa Saksa nosti esille *Georgian viimeaikaiset tapahtumat*. Tarvetta seurata Georgian vaaliprosessia korostettiin. Komissio kertoi antavansa 30.10.2024 laajentumispaketin, joka sisältää myös Georgian EU-polkua koskevan raportin.

Komissio antoi tilannekatsauksen *EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan (UK) suhteista*. UK:n uusi hallitus on ottanut positiivisemman otteen EU-suhteisiin. EU ja UK jakavat samat arvot ja globaalit haasteet. Yhteisenä tavoitteena on vahvistaa yhteistyötä aloilla, joissa intressit ovat yhteiset. Voimassa olevien sopimusten toimeenpano on kuitenkin keskeistä. Tarvitaan myös lisätietoja siitä, mitä UK:n uudet ajatukset tarkoittavat käytännössä. Komissio pitää jäsenvaltiot ajan tasalla.

Käytetyissä puheenvuoroissa oltiin valmiita pohtimaan keinoja vahvistaa suhteita edelleen. EU ja UK ovat vahvempia yhdessä, etenkin tässä geopoliittisessa tilanteessa. Samalla muistutettiin, että voimassa olevien sopimusten täysimääräinen täytäntöönpano on edellytys tulevalle kanssakäymiselle. Esille nostettiin huomioita muun muassa kalastuksen ja nuorisoliikkuvuuden osalta.

Puheenjohtaja korosti EU:n yhtenäisyyden merkitystä. Keskustelua aiheesta on tarkoitus jatkaa joulukuussa.

Komissio tiedotti ministereille *europarlamenttivaalien jatkotoimista* korostaen tarvetta tehostaa disinformaation ja ulkomaisen sekaantumisen torjumista edelleen.

Suomen edustajat
Ministeri Strand ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat
CM 4419/1/24

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite